

Megemlékezés idősebb dr. Posgay Károlyról (1892—1989)

KNAUER József¹

Egy szerződés fekszik előttem. Munkaszerződés, nyugdíjas munkavállalók részére. Egy oldal mindössze, benne néhány adat. Az adatok mögött egy nem mindennapi életút. Az első: 1892 április 28., POSGAY Károly születése napja. Az utolsó: 1989 január 17. Ekkor kelt a szerződés. A két dátum között 97 év, s egy emberi élet, amelynek azonban nem a tartama igazán irigylésre méltó, hanem az, hogy utolsó éveit sem megtört aggastyán, nem együgyű öreg, hanem alkotó munkára képes férfi töltötte, akitől tíz éve olyan összefoglaló dolgozatra tellett, mint „Az első magyar bauxitelfordulás kutatástörténete és

földtani-teletani viszonyai”.

Mi, akik mint középduánántúli szaküléseink rendszeres látogatóját, gyakori hozzászólóját, kissé közelebről ismertük, nemcsak emlékezõtehetségét csodáltuk, hanem azt is, hogy mindig a tárgyhoz fûzött gondolatokat, ahhoz szolgáltat tanulságul egy-egy tapasztalata, amelyrõl beszámolt. Igaz, mondókája gyakran kis kerülõvel indult, elsõ mondatai látszólag messze estek a szõnyegen lévõ ügýtõl. Érdekes volt megfigyelni a hallgatóság ama tagjait, akik még nem ismerték õt, hogyan váltja fel arcukon a vélt szószátyár öregnek elõlegezett türelmetlenséget a meglepõdés, majd az õszinte érdeklõdés.

POSGAY Károly, Társulatunk hosszú idõn át volt doyenje, talán e szellemi frissesség, e csõppet sem vénemberes magatartás miatt volt egyben társulati életünk tisztelt és közkedvelt szereplõje. De ugyanez mondható el abban a körben is, amelyet a bauxit és alumínium világában dolgozók alkotnak.

Magatartásának eredete, úgy tûnik elõttem, tárgyilagos életszemléletében, a valóság tisztelésében és elfogadásában, a saját munkája iránti igényességben, a szolgálatot teljesítõ ember erkölcsében keresendõ.

Talán ebbõl fakad az is, ahogyan élete fordulataihoz alkalmazkodott, megtalálta helyét a gyökeresen új körülmények között, figyelmét az új feladatra összpontosította, nem téve különbséget kisebb vagy nagyobb feladat között.

A 97 évbe, az õ szavaival élve, két élet fért be, egy katonái és egy civilé. Egyik életét sem maga választotta, hanem a körülmények, de mindkettõben helytállt.

Óbudán született. A ház, amelyhez gyermekevei fûzõdtek, amelyet felnõttként is gyakran felkeresett, ma is áll, miközben körülötte eltűnt, vagy mássá alakult szinte minden.

¹KNAUER József, Magyar Állami Földtani Intézet, 1141 Budapest, Stefánia út 14.

A Pázmány Péter Tudományegyetem természettudományi földrajz szakán végzett, ahol vegytant is hallgatott. Ezután, tartalékos tisztként, a világháború talán leghírhedtebb frontszakaszain harcolt: a kárpáti fronton és Doberdónál. Mindkét frontszolgálat súlyos sebesüléssel végződött, a második betegszabadság elegendő volt doktori disszertációja elkészítésére és megvédésére. Az értekezés földrajz és földtan tárgyú volt. Megszerezte a középiskolai tanári oklevelet is, melynek birtokában a még mindig lábadozó tisztet a nagyváradi honvéd hadapród iskolához osztották be. Útja innen 1919 őszén, már mint hivatásos tiszté, a budapesti katonai főreálhoz vezetett. Félve a fiatal tiszteket fenyegető elbocsájtástól, elvégezte a Keleti Kereskedelmi Akadémiát, de a Honvédség megtartotta, sőt a kötelező csapatszolgálat és tanfolyamok után végül ezredes és ezredparancsnok lett. A II. világháborúban frontszolgálat nem hárult már rá, angol hadifogság, majd itthoni igazolás után 1947-ben nyugdíjazták. 16 kitüntetéséből ő maga kettőt talált kiemelkedőnek: a Nagyezüst vitézségi érmet és a tiszti lovagkeresztet. No meg azt, hogy hű maradt honvéd-eszküjéhez, s nem volt hajlandó a nyilasok felszólítására megszervezni a Klapka páncélos hadosztályt.

Nyugalmozott katonából civille egy 1950-es rendelet tette, amely megszüntette, illetve egyéni kérvényezéshez kötötte a tiszti nyugdíjakat. Ő úgy vélte, nem könyörög senkinek, elővette tanári diplomáját, s elhelyezkedett a Múzeum Ásványtani osztályán, szakmunkásként. Igaz, ehhez a Magyar Tudományos Akadémia támogatása is kellett.

Hamar kiderült azonban, hogy ilyen bizalmi állásba egy volt ezredes nem való. Így lett 1951-ben geológus az Intézetben.

Vízföldtani észlelések, földtani térképezés a Mátrában és Somogyban, 1952 január 1-jétől tudományos munkatársként. S áprilisban az a fordulat, amely eleinte ideiglenesnek tűnhetett, de végül hátralévő pályáját meghatározta: a Földtani Intézet több más munkatársához hasonlóan szolgálatátelre átengedték a MASZOBAL Kutató Expedíciójának. A többiek 1954-ben visszajöttek, ő maradt a jogutód Bauxitkutató Vállalatnál, s onnan ment nyugdíjba, immár nem először, 1967-ben, 75 éves korában. Ő ugyan fiatalnak tartotta magát ehhez, nem is szívesen tette, de beletörődött, s azonnal új munkalehetőség után nézett. Így lett a bauxitföldtani irodalom összegyűjtője és rendszerezője, s ennek révén jutott el az erdélyi bauxitról szóló, az előbb idézett összefoglaló munkájáig, amelyet 1979-ben ismertetett Veszprémben. Az irodalomkutatás egy másik vetülete „A magyar bauxitföldtani irodalom fejlődésének oknyomozó története a statisztika tükrében” és „A magyar bauxitföldtani irodalom névjegyzék 2. sz. függelékének és a statisztikai adatok egyik felhasználási módjának ismertetése” c., ugyancsak veszprémi előadásaiban jelent meg. A dátum: 1983 és 1985. De foglalkoztatva még mindig a bauxitföldtani kutatástörténet is, 1985-ben VITÁLIS István idevágó tevékenységéről értekezett.

A bauxitkutatásban leginkább a halimbai területen működött. Összesen 8 kutatási zárójelentés kidolgozása fűződik a nevéhez, önálló vagy csoportmunkaként.

Munkásságáért civil kitüntetések is kiérdemelt:

A földtani kutatás kiváló dolgozója

Rubin diploma (70 éves diploma!)

Nyugalmozott szakági főgeológus cím (a KFH elnökétől)

Pro Geologia Applicata érem a Magyarhoni Földtani Társulattól.

Úgy érzem, ezek az elismerések jól kifejezik szakmai tevékenységének fő irányát és minőségét.

Ahhoz, hogy munkáját jól és szívesen végezze, hozzájárult természeterete, kutatói kíváncsisága, a vándorláshoz, utazáshoz való vonzalma.

Önéletrajzában fontosnak tartotta megemlíteni a következőket: „Már diák koromban és később egyetemi éveim alatt minden nyarat utazással töltöttem el. Bejártam egész Magyarországot, Ausztriát, Dalmáciát, Montenegrót, Svájcot, Észak-Olaszországot, Németországot, Hollandiát, Belgiumot, ösztöndíjjal voltam Londonban nyári egyetemen.

Mint kutató geológus, örömmel jártam a hegyeket, völgyeket, medencéket és végeztem mindenféle időjárásban a kutatást. Szívesen mentem le a bányák mélyébe, ahol a zárójelentéseim adatait ellenőriztem a bányaművelés során.”

Idézzük föl még egyszer alakját, s az 1989 július 17-én bekövetkezett halálán érzett megrendülést váltsa fel a csendes belenyugvás, mert aki most távozott családjá, szaktársai, tisztelői köréből, teljes életet élt.

Id. dr. POSGAY Károly szakirodalmi munkássága

- 1979 A magyar bauxitföldtani irodalom jegyzéke (1903—1975) és I. számú függelék (1976—1977). ALUTERV, Budapest.
- 1981 Az első magyar bauxitelfordulás kutatástörténete és földtani-teleptani viszonyai (Királyerdő, Erdélyi Középhegység, Román SZ. K.) — Földtani Közlöny 111/1, 1—25.
- 1984 A magyar bauxitföldtani irodalom jegyzékének II. számú függeléke (1978—1982). ALUTERV, Budapest.
- 1986 A magyar bauxitirodalom fejlődése a statisztika tükrében (1903—1981) — Földtani Közlöny 116/1, 185—201.
- 1988 A magyar bauxitföldtani irodalom jegyzékének III. számú függeléke (1983—1987). ALUTERV, Budapest.

Kézírtos munkák

- 1955 Jelentés az Iszkaszentgyörgy-Rákhegy-ibauxitelforduláson végzett kutatómunkálatokeredményeiről. I—III.
- 1957 Jelentés a Szőc-Nyíreskút-i bauxitelforduláson végzett kutatómunkálatok és készletszámítás eredményeiről.
- 1958 POSGAY Károly & SZANTNER Ferenc: Jelentés a Szőc-Nyíreskút-i bauxitelforduláson végzett kiegészítő kutatások eredményeiről.
- 1958 POSGAY Károly & SZANTNER Ferenc: Jelentés a Nagytárkány-Darvastói bauxitelfordulás VII., VIII., IX. számú lencséin végzett kutatómunkálatok és készletszámítás eredményeiről.
- 1959 POSGAY Károly & SZANTNER Ferenc: Jelentés a Kislőd-Öreghegy-i bauxitelforduláson végzett kutatómunkálatok és készletszámítás eredményeiről.
- 1961 Jelentés a Szőc-Félix I. bauxitelfordulás I., II., III. számú lencséin végzett kutatómunkálatok és készletszámítás eredményeiről I—II.
- 1962 Jelentés a Szőc-Félix II. bauxitelforduláson végzett kutatómunkálatok és készletszámítás eredményeiről. I—III.
- 1963 POSGAY Károly & SZABÓ Elemér: Jelentés a Halimba IV. bauxitelfordulás területén végzett kiegészítő kutatás munkálatairól és készletszámítás eredményeiről.